

INFORMÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK A PILISCSABAI WARD MÁRIA ISKOLÁBAN

LÁSZLÓ TÍMEA

Az internet a XXI. század forradalma, amit nem lehet számításon kívül hagyni az oktatásban még akkor sem, ha mi tanárok legtöbbször nem ebben a kultúrában nevelkedtünk és sokan nem is fogjuk olyan természetességgel használni ezeket az eszközöket, mint tanítványaink. A nemzeti alaptanterv kilenc kulcskompetencia elsajátítását írja elő¹, melyek közül ötödik helyen a digitális kompetencia áll. Ma már kétségtelen tény, hogy az információhoz való hozzáférés csatornái megváltoztak, az elektronikus média tetszik vagy nem tetszik, de az élet meghatározó tényezőjévé vált. Hogyan hat ez az oktatásra? Milyen eszközökkel legyen felszerelve egy mai iskola? Elég-e manapság a tankönyv, a tábla és a tanár, mikor már a XVII. században felmerült a vizuális segédanyagok használatának szükségessége²? Sokan sokféle választ adnak erre a kérdésre. Megkérdeztük a diákokat, hogyan vélekednek az elektronikus mediáról, milyen a viszonyuk a televízióhoz, a számítógéphez és milyen várakozásaik vannak a modern technológiák iskolai használatával kapcsolatban.

A piliscsabai Ward Mária Katolikus Általános Iskola, Gimnázium és Művészeti Iskola a fővárostól 25 kilométerre kellemes, zöldövezeti, családiás hangulatú 12 évfolyamos oktatási intézmény hozzávetőleg 500 tanulóval. Kérdéseinkkel két osztályt, két korosztályt szólítottunk meg: a kisgimnazista nyolcadikosokat és az érettségizőket. Két kérdést tettünk fel nekik, melyekre írásban válaszoltak fél-fél oldal terjedelemben.

Miért szeretem és miért nem szeretem a televíziót és az internetet?

Mi a véleményem azoknak a tanítási óráknak a hasznáról, amelyeken számítógépet videót vagy digitális táblát használunk?

Írásos válaszaikat az alábbiakban összegzem saját szavaimmal, de azokon tartalmilag nem módosítottam. Nem hagytam el véleményt, ugyanakkor az ismétlődő vélemények esetében nem tudtam jelezni, hogy milyen arányú az adott állásfoglalás a tanulók körében. Igyekeztem azt a néhány kiegészítést, amit szerettem volna hozzáfűzni a diákok véleményeihez, formailag is elkülöníteni.

Diákvélekedések televízióról és internetről

Kisebbség és nagyobbak egyaránt inkább rossz, mint jó véleménnyel vannak a

televíziózásról. Számos családnak nincs is készüléke. Általánosságban az a megkérdozett diákok véleménye, hogy a televízió könnyen és észrevétel nélkül rátelepszik az életükre, feleslegesen sok időt elvesz, passzív időtöltésre ösztönzi a családtagokat, ráadásul rombolólag hat a társas kapcsolatokra. Mindkét korosztály egyértelműen a lazítással, a pihenéssel, a fáradtságűzéssel azonosítja a televíziózást, és kiderül, hogy szinte senki sem választja ki előre a megtekintésre érdemes műsorokat. Egyikük megjegyzi, hogy sajnos nem is olyan egyszerű ügyesen megtervezni a tévézést. Sokan inkább csatornákat és nem műsorokat választanak és a nagyobbak közül többen részesítik előnyben a zenei, illetve az idegennyelvű adókat. A kisebbek inkább filmeket és ismeretterjesztő műsorokat néznek, a nagyok a filmek mellett inkább a hírek, információk és aktualitások iránt érdeklődnek. Mindkét korosztály minden tagja következetesen elutasítja az értéktelen, hamis modelleket mutató, igénytelen sorozatokat és a fülsértő, rendkívül buta reklámokat. Nehezményezik, hogy a nézhető műsorok este későn kezdődnek. A kisebbek még nem, de a nagyobbak egyre többen foglalkoznak a szubjektivitás és a megbízhatóság kérdésével. Többen gondolják úgy, hogy a híreket átírják, hogy a televízió rossz viselkedésmintákat közvetít, sőt egy-két indulatosabb tanuló egyenesen hazugsággal és népámitással vádolja a szerkesztőket. Mások megállapítják, hogy ebből is megárt a sok, de mértékkel és tudatosan al-

kalmazva hasznunkra is válhat, mert kényelmesen tájékozódhatunk a nagyvilág eseményeiről.

Napjaink diákjai közül sokan már el sem tudják képzelni, hogy lehetséges lenne számítógép nélkül élni. Két dolgra kicsik és nagyok egyaránt rendszeresen használják: gyors információszerzésre tanuláshoz és egyéb tevékenységeikhez (menetrend, moziműsor), illetve kapcsolattartásra távolabb élő családtagokkal és barátokkal. Az információhoz jutás gyors, olcsó és kényelmes az interneten keresztül. A kisebbek azt értékelik, hogy minden rajta van a világhálón, ami csak érdekes lehet, bár elismerik, hogy időrabló, sok a válogatatlan, felesleges, értéktelen információ. Sok időt és energiát felemészt, amíg a tényleg érdekes anyagokra rátalálnak. A kommunikáció – bár kényelmes az asztalunknál maradni – kevésbé hangulatos, mintha ki kell érte lépni a szobából. Sokan használják a gépet zenehallgatásra, filmnézésre, sőt barátkozásra, közösségalkításra is.

A nagyok internethasználata sokrétűbb és érettebb. Jobban tudják, hogy mire jó az internet és milyen veszélyek leselkednek az interneten szörfözőkre. Az információszerzés és kapcsolattartás mellett a nagyobbak egyre többször munkaeszközként is igénybe veszik a gépet. Szövegszerkesztés, kiselőadások, információtárolás, dokumentálás, szótározás, honlapszerkesztés mellett használják információszerzésre, zenehallgatásra, videónézésre és hírolvasásra. Bár a nagyok is megemlítik, hogy könnyű ottragadni a gép

előtt, a világháló számos a kisebbekben még nem tudatosodott hátrányát sorolják fel. Az információk gyakran nem megbízhatóak. Egyre inkább kell tartani a bűnözéstől, hogy rosszindulatú egyének betörnek a gépünkre, leszedik személyes adatainkat, vírussal fertőzik meg, spamekkel árasztják el a gépünket. Nagy hátránya a géppel történő kommunikálásnak, hogy arc-talan, elidegeníti a felhasználókat és hogy nem közvetít emberi értékeket. Azzal, hogy egy kattintással elérhető a legtöbb információ leszoktatja az embereket a memóriájuk használatáról, hogy fejben akarjanak tartani ismereteket. Könnyű unaloműző, ezért könnyen leszoktat a társas létről. Egészségtelen: szemrontó és gerincbántalmakhoz vezet.

Rövid zárójeles megjegyzés

Az összefoglalást végző pedagógus örömmel tapasztalta, hogy nem a számítógépfüggőség, hanem egy okos, intelligens, tudatos eszközhasználat tűnik elő a diákok válaszaiból. Érdekes azonban, hogy a számítógépes játékokat egyik diák sem említette, hogy szeméremből-e vagy mert már kinőttek belőle, nem tudható. Minden esetre, nyilván le kell vonni az őszinteségből, hiszen órán és tanárnak nyilatkoztak, még ha névtelenül is. Valószínűsíthető az is, hogy több a sorok mögül előttűnő szülői és nevelői hatás, mint a saját vélemény, de ezzel együtt is jól körvonalazható az idejárom gyerekek alakuló értékrendje.

IKT³ a tanteremben avagy a Ward Mária Iskola oktatástechnológiai eszközökkel való ellátottságáról

Az iskola nem bővelkedik ilyen eszközökben. Van egy számítástechnika terme, amelyben a felső tagozatosok sajátítják el a számítógép használatának alapvetéseit. Itt délutánonként szakkörök, illetve ECDL⁴ továbbképzések formájában tanárok és diákok egyaránt igénybe vehetik a gépeket és a számítástechnika-tanárok segítségét. A tanári szobában található két számítógépet és a hozzátartozó nyomtatót a legtöbb tanár rendszeresen használja. A leggyakrabban használt eszköz a fénymásoló. Ennek használata zökkenőmentes, nem utolsósorban a portai elhelyezésnek és az állandó műszaki segítségnek köszönhetően. A magnót is rendszeresen használják a tanárok, és véleményem szerint illenek az új érettségi javára írni, hogy a nyelvtanításban biztosan, de talán egyéb humán tantárgyak esetében is, elkerülhetetlenné teszi az autentikus hanganyagok használatát. Egy másik alagsori terem nemrégiben médiateremmé alakult plafonra szerelt projektorral, hangfalakkal, video- és DVD-lejátszóval és egy lappal. Ez a terem azonban nem tanteremként, inkább moziként szolgál. A digitális tábla szóba sem kerül.

Nem kis irigységgel nézegetem azonban az énektermet, ami tágas, világos, de elsőtűthető és jól felszerelt. Nincsenek asztalok, csak székek, tartozik hozzá egy kis tanári dolgozó rész polccal és íróasztallal, a tanterem tanári

asztala mellett hangszerek, lemezját-szó, CD, szintetizátor, erősítő, mikrofon, projektor, számítógép segítik az órai munkát. Elvben az énektanárnak is ott a hangja a torkában, tudása a fejében, és mégis örömmel használja keze ügyében lévő eszközeit. Gyakran látom az utcáról, hogy este nyolc után is *a termében dolgozik*.

Dolgozni csak azzal lehet, ami működik, aminek működését ismerem, és ha szeretném, a rendelkezésemre áll. Vajon elég lenne hozzá egy kicsit nagyobb akarat, olyasféle, mint az énektanárunké, hogy többünknek elérhető közelségben legyenek mesterségünk tradicionális és modern eszközei egyaránt?

A diákjainknak sajnos kevés tapasztalatuk van olyan órák terén, melyekbe a modern oktatástechnológia teljes természetességgel simulna bele. Nincsenek meg az eszközeink, és nincs meg a tanári akarat és lelkesedés sem, hiszen ezen technológia elsajátítása nemcsak eszközöket, de időt és energiát igényelne, melynek nincsenek meg a keretei.

Diákvélekedések azoknak a tanítási óráknak a hasznáról, amelyeken számítógépet, videót vagy digitális táblát használnak a tanárok

A diákok szerncsére megértőek és nem gondolják, hogy elengedhetetlen lenne a modern technológiák ismerete és használata. A tanár személye és tudása fontosabb. Az iskolának nincs pénze, a tanároknak nincs benne tapasztalatuk, így hatékonyabb marad a hagyományos

tábla, mert nincs bosszantóbb sem tanárnak, sem diáknak annál, mint mikor technikai beállításokkal telik el a drága idő. Ennek ellenére mindkét osztály úgy látta, hogy a vizuális szemléltetésnek óriási haszna *lenne*. Jobban megjegyezhető, jobban elképzeltető, könnyebben feldolgozható, érdekesebb, izgalmasabb, figyelemfelkeltőbb az az óra, ahol a tanár kiegészíti, képi, videós anyagokkal illusztrálja mondanivalóját. Megemlítették, hogy igazán hasznos, mikor a tanár választja ki, irányítja, elemzi, magyarázza az anyagokat, azt és arra használva, amire kell. Rövid összegzéseikből úgy tűnik, hogy két olyan szakterület van az iskolánkban, ahol többször használnak videós anyagot a tanárok: a történelem és az idegennyelv-tanítás. (A kérdőívekből nem derül ki, de irodalmi és Biblia-feldolgozásokat is gyakran vetítenek a tanárok, sajnos jórészt egész órában.)

A számítógép is használható eszköz lenne, az egyik tizenkettedikes megemlítette, hogy kiselőadások alkalmával előfordul, hogy *a diákok* használnak számítógépet.

A számítástechnika-órákról inkább a kisebbek írtak, hiszen nekik vannak aktuális tapasztalataik. Úgy ítélik, hogy bár hasznosak lennének ezek az órák; a meghirdetett szövegszerkesztés, adattárolás, táblázatkezelés elsajátításához nagy kedvük volna, a konkrét tananyag azonban nem felel meg az elvárásaiknak. Sok olyan dolgot tanulnak, amit már tudnak, az órák unalmasak, a gépek lassúak, a feladatok nem túl érdekesek. A nagyok is hasonlóan

emlékeznek vissza, illetve felvetik, hogy milyen hasznos lenne, ha iskolai keretek közt tanulhatnának gyors- és gépirást.

A digitális táblával kapcsolatban a tanulók többsége nagy érdeklődést mutatott. Hallottak róla, úgy gondolják, hogy jó lehetőséget teremtene az órák rögzítésére, követésére. Átgondoltabb, jobban átlátható lenne a táblakép és könnyebb lenne jegyzetelni. Kiemelték, hogy mennyivel gyorsabban és jobban megjegyzik a vizuálisan tárolható információkat, de vannak olyan diákok is, akik inkább székeket és asztalokat vennének az iskolának, és jobban kedvelik a szivacsot a clear gombnál.

Összegzés

A kötelező végszó okán illik a felmérésről rövid véleményt mondani. Mindig meglepő számomra, hogy milyen éretten gondolkodnak a neveltjeink. Didaktikakönyvekben olvasható, hogy a jó tanár felméri azokat az igényeket, melyeket a tanulók támasztanak az órákkal, az iskolai munkával, a tanulókkal kapcsolatban. Természetesen a tanulók igényei nem mint mindent fe-

lülíró, csak mint számításba veendő tényezők jelennek meg a tervezésben. A mi iskoláinkból is nyilván sok minden hiányzik, köztük a nevelés vizuális csatornáit bizonyosan, és a hozzájuk tartozó metódusok is. Ezt olvasom ki az öszszefoglalókból is. A forma, a külső nem másodlagos, hanem a tartalomhoz szorosan kapcsolódó lényegi elem: stílus⁵, melynek nevelése nemcsak esztétikai kérdés, fontos pedagógiai feladat is.

JEGYZETEK

¹ 1: anyanyelvi, 2: idegennyelvi, 3: matematikai, 4: természettudományos, 5: digitális, 6: szociális, 7: esztétikai, 8: önálló tanulás, 9: kezdeményező készség.

² COMENIUS, *Orbis Pictus*.

³ Információs és kommunikációs technológiák.

⁴ Európai számítógép használói jogosítvány. Az iskola tanárainak nagyobb részétette ezt a vizsgát (word, windows, excell, power point, internet), az itt szerzett tudását azonban az órai munkájához inkább csak a felkészülés során használja.

⁵ 1. kifejezés mód ;

2. a magatartás jellemzői.

